

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 49 / SEGONA ÈPOCA / JUNY 2002

Consell de
Mallorca

alimara

Núm. 49

Segona època, juny 2002

Edita: Consell de Mallorca
Departament de Serveis Socials
General Riera, 67
07010 Palma
Tel: (971) 76 07 62
Fax: (971) 76 10 29

Equip editor: Jaume Mateu Martí
Catalina Garcia Garí

Portada: Sense títol
Aleix F. Serra (8 anys)

Maquetació
i impressió: Esment, centre especial de treball d'AMADIP

Dipòsit legal: PM-128-1987

ISSN: 1778-2166

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

PROGRAMA D'AULA CULTURAL DE FORMACIÓ PER A LA INTEGRACIÓ DE PERSONES MIGRADES NO COMUNITÀRIES

Joan Ignasi Barceló Pinya,
Docent.
Coordinator del programa

En començar el curs, a l'octubre, va arribar un al·lot nigerià molt jove, encara no havia complert els 20 anys. El seu nom era Ephriam. No parlava gens de castellà i ens vàrem haver d'entendre en anglès. Era tímid, però el somriure li omplia la cara tot el temps. Al principi, els alumnes vénen amb desconfiança. Alguns fa molt poc que han arribat a l'illa i la majoria no compten amb els documents de residència o de feina com per deixar de ser considerats com a "irregulars". El primer dia, tots comenten així com poden què els ha duit fins a Mallorca. Evidentment, tots arriben a la recerca de feina i d'una vida millor, encara que si gratam en cada una de les seves històries, podrem veure que les causes són més complicades. N'Ephriam ens va contar el seu drama, sense deixar de somriure: l'enfrontament entre cristians i musulmans a Nigèria el va deixar sense família i sense amics. Els seus pares van ser assassinats, els seus amics van desaparèixer, la seva casa va ser destruïda. Amb 18 anys, ja no li quedava res a la seva terra, estava condemnat a la indefensió en un país violent i corrupte. Va anar al port amb la intenció de fugir. Allà va conèixer un pescador que el va acollir en la seva tripulació. Durant un any i mig va navegar per la costa africana, intentant oblidar tot el que li havia passat, malalt ja de guerres entre germans. Quan tingué l'oportunitat, va desembarcar a les costes espanyoles. Al seu país en parlaven molt, d'Europa, on tothom es podia comprar un cotxe i la feina estava assegurada. Finalment, va localitzar un amic que vivia a Mallorca i va venir cap aquí amb l'esperança de refer la seva vida. Quan arribà, es va trobar que el somni europeu no era tan idíl·lic com pensava al principi. Ja duïa a Mallorca devers tres mesos i no tenia papers ni feina. Els estalvis fets amb la feina al vaixell se li estaven acabant. No parlava castellà. Tot estava en contra seva, però una cosa tenia clara: no volia tornar mai més al seu país, perquè allà només hi havia misèria i destrucció.

La història de n'Ephriam és una més. Cada persona que arriba d'un país empobrit en té la seva. Gent que va emigrar de Grozny, de Sarajevo, d'Argèlia, del Marroc... Tots ells amb la il·lusió de sortir de la roda de la pobresa i de la violència, es troben amb el rebuig i l'explotació a la vella Europa.

Quina és la resposta de la societat civil espanyola? Quin és el compromís de les associacions? A l'associació Aula Cultural, que es dedica a l'educació de persones adultes, fa anys que es va començar un programa per tal d'atendre les necessitats del col·lectiu de les persones migrades no comunitàries, entre les quals destaca l'aprenentatge de les llengües parlades a les Illes Balears i la informació sobre els recursos existents per a la plena integració dels nouvinguts a la societat balear. Entre els nostres usuaris es troben persones arribades de l'Àfrica (tant del nord com del sud), d'Europa de l'Est i, en menor mesura, de l'Àsia. Per al proper curs, es pensa ampliar els beneficiaris per tal de poder atendre les necessitats de les persones llatinoamericanes. Els participants tenen edats compreses entre els 16 i els 60 anys, encara que la gran majoria en tenen entre 20 i 30. Les característiques dels usuaris són molt heterogènies, ja que ens trobam des de persones analfabetes, fins a llicenciats universitaris. Emperò tots ells accedeixen a les mateixes feines: aquelles que els espanyols ja no volen fer.

Així doncs, des de 1994 s'ha desenvolupat un programa basat en l'educació incidental que intenta posar en disposició dels alumnes les eines necessàries per desenvolupar la seva autonomia personal. S'han obert aules a diferents llocs de la geografia mallorquina, d'acord amb les sol·licituds dels serveis socials dels ajuntaments o dels propis col·lectius de persones migrades, amb la col·laboració econòmica del Consell de Mallorca, d'alguns ajuntaments i de fundacions privades. Les primeres aules obertes varen ser les de s'Arenal i Sa Pobla, llocs que en un principi varen rebre el major nombre de persones migrades procedents, majoritàriament, del continent africà. Des de llavors ençà, s'han anat consolidant altres punts d'intervenció com ara Inca, Felanitx, Palma i Calvià.

Durant aquests vuit anys de feina, més de mil alumnes han passat per les nostres aules i han compartit les seves mancances, alegries i decepcions amb nosaltres. El programa ha anat evolucionant, donades les transformacions que ha sofert el fenomen de la immigració, i el canvi de la legislació en aquesta matèria. El lloc d'origen dels usuaris també ha variat durant els darrers anys, fet que ens ha obligat a aplicar metodologies diferents segons els interessos dels alumnes. Així, cal destacar que s'ha treballat molt l'alfabetització entre el col·lectiu magribí, ja que molts d'ells desconeixen l'alfabet llatí, i fins i tot n'hi ha que no han estat escolaritzats en absolut, per la qual cosa se'ls ha de fer una adaptació curricular. Pel que fa als alumnes d'altres nacionalitats, ens trobam que els seus interessos es dirigeixen, sobretot, a les estratègies per a la recerca de feina, la promoció educativa tant a nivell formal com informal, la informació sobre les prestacions sanitàries bàsiques i l'orientació sobre tràmits o gestions que permetin als participants obtenir la seva documentació de residència, reagrupament familiar, feina, etc.

Un dels eixos fonamentals del programa és el tractament del tema de la interculturalitat, aprofitant la diversitat de cultures de l'aula per extreure les conclusions pertinents que ens permetin construir una nova societat basada en el respecte a la diferència i en la convivència, fomentant l'autoestima dels participants. La visió de la integració intercultural es confronta a l'assimilació per part de les persones migrades a la cultura receptora. Per això, cal conèixer els valors de totes les cultures representades a l'aula i analitzar, també, la cultura local en la qual tots vivim. Per assolir aquests objectius, s'han creat mòduls que

versen sobre el coneixement del medi i la cultura balear, que serveixen per familiaritzar els usuaris amb els costums de la societat illenca i, a més, permeten desenvolupar les seves aptituds lingüístiques a través del diàleg sobre les problemàtiques actuals.

Quant a la participació de la dona migrada, és important remarcar la feina que es fa per promocionar la dona magribí. Aquest col·lectiu, especialment desatès i amb importants problemes en la seva integració, compta amb tres aules a Inca, Felanitx i Son Ferriol en les quals s'emfatitza l'orientació educativa, laboral i es fomenta la integració social a través de sortides i xerrades del seu interès. A aquestes aules, un dels temes presents al llarg de tot l'any és el de la perspectiva de gènere, a través del qual es confronta la relació entre l'home i la dona a la cultura magribí i a la nostra.

La metodologia emprada es basa en materials didàctics per a l'aprenentatge del castellà i el català com a segona llengua i en materials propis elaborats per l'equip docent del programa. Els docents intenten crear un clima de confiança en el qual els alumnes es trobin còmodes per compartir les seves preocupacions més apressants amb la resta dels companys. També s'organitzen sortides per il·lustrar els temes tractats a l'aula, o bé es convida a tècnics perquè vinguin a l'aula a explicar quelcom d'interès per ls participants.

En definitiva, la nostra associació contempla l'educació de les persones migrades com un procés participatiu per fomentar l'autonomia individual i grupal de l'alumnat. Així, tots els que s'acosten a les nostres aules saben que són un punt de trobada on compartir el seu dia a dia i les seves problemàtiques. Un espai en el que es deixa de ser un immigrant i es considera tothom que ve com una persona més. Rachid, Amina, Svetlana, Athar, Tatiana, Ephriam, Ivo, Adel, Christopher, Mounir, Mohamed, Maxwell, Hamidou, Erika, Ahmed, Houda, Jagdish, Ludmilà, Dilip, Slavo, Samira, Bowba, Rizlan, Fatima... tots ells tenen la seva història, les seves preocupacions, els seus somnis, just com cada un de nosaltres. Només demanen ser tractats com a persones, encara que naixessin a un altre indret del nostre planeta. Aula Cultural vol ser un nexa per a la seva integració que ens permeti conviure en una societat diversa i intercultural. És un repte per al futur en el que tots hi hem de participar.